

POVEZANOST IZMEĐU ŽIVOTNOG ZADOVOLJSTVA I PUŠENJA KOD STUDENATA

Dijana Ivanišević*✉

Sažetak

Cilj ovog istraživanja bio je da se utvrdi da li postoji statistički značajna povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja.

U istraživanju je učestvovalo ukupno 196 ispitanika, i to 101 nepušač i 95 pušača. Riječ je o studentima treće i četvrte godine Nastavničkog fakulteta Univerziteta u Mostaru. Zadovoljstvo životom mjereno je Skalom zadovoljstva životom (Penezić, 2002), dok su socio-demografska obilježja ispitanika mjerena upitnikom koji je posebno konstruisan za potrebe ovog istraživanja.

Rezultati istraživanja su ukazali na postojanje statistički značajne razlike u sklonosti ka pušenju između djevojaka i mladića. Pored toga, rezultati istraživanja su pokazali da postoji statistički značajna povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja.

Zbog toga bi treninge koji uključuju rad na povećanju životnog zadovoljstva bilo veoma korisno uključiti u programe prevencije pušenja. Vjerujemo da bi broj potencijalnih pušača nakon sprovođenja ovakvih programa mogao biti značajno smanjen.

Ključne riječi: *životno zadovoljstvo, pušači, nepušači, studenti*

UVOD

PUŠENJE – SPECIFIČNA BOLEST ZAVISNOSTI

Bolesti zavisnosti predstavljaju veliki problem pojedinca, porodice i društva. U XX vijeku imale su epidemijske razmjere, a hiljade različitih štetnih supstanci, prirodnih i sintetičkih, uništavale su ljude širom svijeta. Tako je i na početku ovog vijeka, koji pored pušenja, alkoholizma i narkomanije, donosi i neke nove bolesti zavisnosti (Dimitrijević, 2009). Međutim, još uvijek najveću učestalost ima pušenje

---

*Nastavnički fakultet Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru

✉ e-mail: dijana.ivanisevic@unmo.ba

koje se može definisati kao način konzumiranja duhana uzimanog u obliku cigara, cigareta, cigarilosa i pomoću lule (Zvornik, 2007).

Pušenje među svim bolestima zavisnosti zauzima veoma specifično mjesto budući da je široko socijalno prihvaćeno, a razlikuje se od ostalih bolesti zavisnosti i iz sljedećih razloga. Naime, pušenje predstavlja veoma rasprostranjeno i društveno dozvoljeno ponašanje, ne mijenja stanje svijesti, ne ugrožava porodicu materijalno, u velikoj mjeri, ne uzrokuje asocijalne i antisocijalne poremećaje u visokom stepenu i ne izaziva neposredne štetne efekte kao zloupotreba alkohola i droga (Nikolić, 2007). Pored toga, pušenje se danas najčešće smatra naučenim oblikom ponašanja koji veoma brzo postaje dio životnog stila pojedinca. Pri tome, predstavnici bihevioralne teorije posebno ističu teoriju potkrepljenja prema kojoj pušači konzumiraju cigarete jer ih to smiruje. Naime, ovaj oblik ponašanja se ponavlja u mnogim situacijama koje su povezane sa stresom, napetošću i anksioznošću, a pošto donosi smirenje, biva potkrijepljen i učvršćen. Na taj način, prema tumačenju biheviorista, koje je danas poprilično usvojeno, cigarete pomažu ljudima da regulišu svoja kognitivna i emocionalna stanja. Međutim, svaki pušač udisanjem duhanskog dima u svoje tijelo unosi i oko četiri hiljade različitih hemijskih elemenata i organskih jedinjenja. Oni djeluju podražajno, toksično, kancerogeno i psihoaktivno (Preradović, Todorović, Mandić-Gajić, Panić, Bućan i Raičević, 2005), a kao najzastupljeniji mogu se izdvojiti ugljenik, ugljen-dioksid, kiseonik, nikotin, ugljen-monoksid, policiklični aromatski ugljenvodonici, kadmij, arsen, olovo i cijanovodonik. Ugljen-monoksid i katran su sastojci koji imaju najštetnije dejstvo, no nikotin je najodgovorniji za razvoj zavisnosti – kako fiziološke, tako i psihološke (Zvornik, 2007).

Stoga, pušenje veoma štetno djeluje na brojne organske sisteme i organe, sa posebno teškim efektima na kardiovaskularni i respiratorni sistem, te se smatra jednim od najvećih javnozdravstvenih problema savremenog svijeta. I prognoze za XXI vijek su porazne – pretpostavlja se da će od posljedica konzumacije duhana umrijeti čak milijardu ljudi (Dimitrijević, 2009).

Bez obzira na tu činjenicu, broj pušača jedva primjetno opada, a među pušačima je sve više osoba ženskog pola koje obično počinju pušiti jer pušenje smatraju jednim luksuzom koji sebi mogu priuštiti (Schaap, Kunst, Leinsalu, Regidor, Espelt i Ekholm, 2009). Cigaretama ispunjavaju prazninu, nadoknađuju sadržaje koji im nedostaju, prividno olakšavaju stresne situacije i ulazeći u zavisnost postojećim problemima dodaju još jedan veliki problem (Mackay i Amos, 2003). Ipak, mnogi autori tvrde da je u skupini pušača veći broj osoba muškog pola, ukoliko se u obzir uzme ukupan broj pušača u svijetu (Dimitrijević, 2009).

Zbog svega toga, naučni interes za ovaj problem i faktore koji dovode do njegovog razvoja u posljednjih nekoliko decenija konstantno raste, a dolazi i do

povećanja broja studija pomoću kojih se nastoji ukazati na učinkovite preventivne i terapijske programe namijenjene cjelokupnoj populaciji.

Većina pušača je svjesna da bi prestanak pušenja znatno utjecao na poboljšanje njihovog ličnog zdravlja, pa oko 35 miliona ljudi godišnje zaista i pokušava prestati pušiti. No, podaci Svjetske zdravstvene organizacije pokazuju da manje od 7% onih koji prestanu pušiti uspijeva apstinirati duže od godinu dana, kao i da se veći broj pušača vrati pušenju već nakon nekoliko dana zbog jake ovisnosti o nikotinu (WHO, 2008).

U prilog ovom shvatanju ide i biološko objašnjenje pušenja – model regulacije nikotina prema kome pušači konzumiraju cigarete kako bi održali određeni nivo nikotina u organizmu i izbjegli apstinencijske simptome (Dimitrijević, 2009).

Međutim, postoji i skupina psiholoških teorija koje nastoje objasniti zašto ljudi počinju da puše i zašto obično i nastavljaju. U literaturi se navodi više faktora, a Tomkins ističe da ljudi najčešće puše zbog:

- postizanja pozitivnog učinka tj. stimulacije, opuštanja i užitka,
- redukovanja anksioznosti i napetosti,
- automatskog ponašanja (navike), i
- smanjenja nezadovoljstva, regulacije i kontrole svojih emocionalnih stanja (Tomkins, 1968, prema Preradović i sar., 2005).

Posljednji faktor privlači mnogo pažnje i podstiče brojne rasprave, te postaje i predmet interesovanja ovog istraživanja. Pored toga, i emocionalna inteligencija i životno zadovoljstvo su konstrukti koji su od same svoje pojave zastupljeni u pozitivnoj psihologiji, te se učinilo interesantnim ispitati ih kod pušača kao osoba koje žive nezdravim načinom života.

ŽIVOTNO ZADOVOLJSTVO

Zadovoljstvo životom je jedan od pojmova koji su veoma dugo bili dio filozofskih spekulacija. Zbog postojanja brojnih teorijskih pristupa, postojalo je i mnoštvo definicija, a zbog nedostatka jasnih mjera nisu se mogle provjeriti ni osnovne postavke o samom pojmu. Tako je razmatranje životnog zadovoljstva ostajalo spekulativno i nesigurno (Penezić, 2004).

Međutim, u novije vrijeme, navedeni konstrukt se sve češće spominje, a razvijanjem novijih i adekvatnijih skala uspijeva se prevazići i veliki deo problema oko njegovog mjerenja. Tako se na osnovu pregleda novijih empirijskih radova i izvršene validacije konstrukta može konstatovati da životno zadovoljstvo predstavlja kognitivnu evaluaciju cjelokupnog života kojom svaki pojedinac procjenjuje svoj život (Penezić, 2006). Pri toj evaluaciji osoba ispituje određene aspekte svoga

života i upoređuje dobro sa lošim, te se može pretpostaviti da je globalna priroda ove procjene donekle stabilna i da ne zavisi potpuno od emocionalnog stanja osobe u trenutku procjene (Lucas, Diener i Suh, 1996).

Postoje dva pristupa nastala kao odgovor na pitanje šta ljude čini zadovoljnim životom. Naime, prema prvom pristupu važne izvore zadovoljstva životom predstavljaju relativno stabilne, dijelom nasljedne i univerzalne osobine ličnosti, među kojima se posebno ističu ekstraverzija i neuroticizam, budući da su pokazale jaku povezanost sa životnim zadovoljstvom (Costa i McCrae, 1980). Za razliku od prethodno navedenog, drugi pristup počiva na pretpostavci da važan izvor životnog zadovoljstva predstavlja zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba. Pri tome, autori navedene teorije, Deci i Ryan, ističu tri osnovne psihološke potrebe. To su potreba za autonomijom, potreba za kompetencijom i potreba za povezanošću, koje trebaju biti zadovoljene kroz život i individualno iskustvo kako bi se postigao integritet, psihološki rast i psihološka dobrobit (Deci i Ryan, 2000). Dakle, navedeni autori smatraju da akumulacija pojedinačnih pozitivnih dnevnih iskustava u kojima osoba ima osjećaj da je njeno ponašanje autonomno, kompetentno i da ima ostvarene zadovoljavajuće odnose sa drugim ljudima vodi dugoročnom osjećaju životnog zadovoljstva, psihološkog zdravlja i razvoja svake osobe (Sheldon i Elliot, 1999).

Ipak, nakon dugotrajnog ispitivanja, došlo se do zaključka da zadovoljstvo cjelokupnim životom, kao i zadovoljstvo pojedinim aspektima života, nije direktno uslovljeno ni određenim crtama ličnosti pojedinca, ni zadovoljenjem njegovih osnovnih potreba, jer brojni faktori, kao što su zaposlenost, mjesečni prihodi i uticaj radnog okruženja, kvalitet emocionalnih veza i bračno stanje, nivo obrazovanja i mogućnost napredovanja i samoizražavanja utiču na životno zadovoljstvo (Easterlin, 2001). Zbog toga se prilikom objašnjenja životnog zadovoljstva danas najčešće navodi model dinamičke ravnoteže koji uključuje uticaj različitih dimenzija ličnosti na procjenu životnog zadovoljstva, ali se ne zasniva isključivo na uticaju tih dimenzija, već uvodi i određene objektivne pokazatelje kao varijable koje utiču na životno zadovoljstvo (Penezić, 2006).

Pojam životnog zadovoljstva ima kratku prošlost i tek se sa razvojem pozitivne psihologije pojavilo interesovanje za proučavanje zadovoljstva, sreće i poboljšanja kvaliteta života pojedinca. Ipak, u nekoliko dosadašnjih istraživanja ovaj konstrukt je dovođen u vezu i sa bolestima zavisnosti, među kojima je i pušenje (Schorling, Gutgessel, Klas, Smith i Keller, 1994; Zullig, Valois, Huebner, Oeltmann i Drane, 2001; Patterson, Lerman, Kaufmann, Neuner i Audrain-McGovern, 2004; Piko, Luszczynska, Gibbons i Teközel, 2005; Grant, Wardle i Steptoe, 2009). No, nalazi svih dostupnih istraživanja su isti – svi ukazuju na postojanje statistički značajne povezanosti između životnog zadovoljstva i pušenja. Također, rezultati tih istraži-

vanja pokazuju da je, u poređenju sa pušačima, životno zadovoljstvo u značajnoj mjeri prisutnije kod nepušača (Schorling i sar., 1994; Zullig i sar., 2001; Patterson i sar., 2004; Piko i sar., 2005; Grant i sar., 2009).

Stoga, u kontekstu navedenog, čini se interesantnim i važnim ispitati stepen zadovoljstva životom kod pušača i nepušača. U skladu s tim, osnovni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi da li postoji statistički značajna povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja. Dodatni cilj bio je da se utvrdi da li postoji razlika u polnoj raspodjeli među osobama koje konzumiraju cigarete.

Vodeći se teorijskim saznanjima i rezultatima dosadašnjih istraživanja o povezanosti između životnog zadovoljstva i pušenja (Schorling i sar., 1994; Zullig i sar., 2001; Patterson i sar., 2004; Piko i sar., 2005; Grant i sar., 2009) u ovom istraživanju postavljene su dvije hipoteze:

- Postoji statistički značajna razlika u sklonosti ka pušenju između djevojaka i mladića, te
- Postoji statistički značajna povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja kod studenata.

MATERIJAL I METODE

Uzorak i postupak

Istraživanje je sprovedeno na prigodnom uzorku koji je činilo 196 studenata Nastavničkog fakulteta Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, i to 101 nepušač i 95 pušača. U uzorak su uključeni ispitanici oba pola, 124 djevojke i 72 mladića. Od toga su 43 mladića i 52 djevojke bili u skupini pušača, dok su 29 mladića i 72 djevojke bili u skupini nepušača. U uzorak su uključena 123 studenta sa treće godine studija i 73 studenta sa četvrte godine studija. Pri tome, studenti koji su odgovorili da ne konzumiraju cigarete svrstani su u kategoriju nepušača, dok su studenti koji su odgovorili da konzumiraju cigarete, kako svakodnevno, tako i povremeno, svrstani u kategoriju pušača.

Istraživanje je sprovedeno anonimno i grupno nakon što je dekan fakulteta dao saglasnost za učestvovanje studenata u ispitivanju

Instrumenti

U ovom istraživanju korišteni su sljedeći instrumenti:

- upitnik za prikupljanje podataka o socio-demografskim karakteristikama ispitanika (pol, fakultet, odsjek, godina studija) konstruisan za potrebe ovog istraživanja,

- skala zadovoljstva životom (Penezić, 2002) nastala uključivanjem nekih čestica skale zadovoljstva životom čiji je autor Larsen (1985), Bezinovićeve skale opšteg zadovoljstva (1988) i skale pozitivnih stavova prema životu čiji je autor Grob (1995).

Skala zadovoljstva životom koja je primijenjena u ovom istraživanju sastoji se od 20 tvrdnji, od čega se 17 tvrdnji odnosi na procjenu globalnog zadovoljstva, dok 3 tvrdnje služe za procjenu situacijskog zadovoljstva. Skala je Likertovog tipa, pri čemu viši rezultat označava i više zadovoljstvo životom. U prethodnim istraživanjima utvrđena je visoka pouzdanost navedene skale, a i Cronbach alfa koeficijent za Skalu životnog zadovoljstva, primijenjenu na našem uzorku, iznosi 0,89, te možemo reći da ima visoku pouzdanost.

REZULTATI

U skladu sa prirodom podataka, postavljenim ciljevima, zadacima i hipotezama u ovom istraživanju korištena su dva postupka: Hi-kvadrat test i Spirmanov koeficijent korelacije. Navedene statističke provjere izvršene su uz pomoć programskog paketa SPSS for Windows, verzija 17,0.

Prva hipoteza ovog istraživanja odnosila se na relaciju između pola i pušenja, te je provjerena pomoću Hi-kvadrat testa. Dobiveni podaci predstavljeni su u tabeli 1.

Tabela 1. Razlike između muških i ženskih ispitanika u sklonosti ka pušenju

Pol	Pušenje		
	Ne	Da	Ukupno
Muški	29 (40,3%)	43 (59,7%)	72 (100,0%)
Ženski	72 (58,1%)	52 (41,9%)	124 (100,0%)
Ukupno	101 (51,5%)	95 (48,5%)	196 (100,0%)

$$\chi^2(1) = 5,080, p = 0,024$$

(Izvor: Istraživanje autora, 2012)

Nakon sprovođenja Hi-kvadrat testa, na osnovu dobivenih statističkih parametara ($\chi^2(1) = 5,080, p=0,024$), zaključujemo da je razlika u sklonosti ka pušenju između djevojaka i mladića statistički značajna, uz nivo značajnosti $p < 0,05$, te da je značajno veći procenat mladića u kategoriji pušača u odnosu na djevojke. Stoga, prihvatamo prvu hipotezu ovog istraživanja.

U nastavku testiramo i drugu istraživačku hipotezu koja se odnosila na povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja, te pristupamo računanju Spirmanovog koeficijenta korelacije.

Tabela 2. Povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja

N=196		Pušenje	Zadovoljstvo životom
Pušenje	r	1	-0,392**
Životno zadovoljstvo	r	-0,392**	1

p < 0,01

(Izvor: Istraživanje autora, 2012)

Na osnovu podataka iz tabele 2 vidimo da između životnog zadovoljstva i pušenja postoji umjerena, negativna povezanost. Budući da je navedeni koeficijent korelacije negativan, zaključujemo da visok stepen životnog zadovoljstva prati niska stopa pušenja.

Dakle, varijabla životno zadovoljstvo je statistički značajno povezana sa varijablom pušenje, uz nivo značajnosti $p < 0,01$.

DISKUSIJA

U cilju sagledavanja određenih karakteristika pušača i nepušača i pojašnjenja pušenja kao jedne od najčešćih bolesti zavisnosti (Nikolić, 2007), ovim istraživanjem došli smo do vrijednih rezultata, kako sa teorijskog, tako i sa praktičnog aspekta.

Naime, rezultati sprovedenog istraživanja pokazali su da je razlika u sklonosti ka pušenju između djevojaka i mladića statistički značajna, uz nivo značajnosti $p < 0,05$. Podaci ukazuju na to da je veći broj mladića u kategoriji pušača (59,7%) u odnosu na djevojke (41,9%), što je u skladu sa rezultatima drugih istraživača. Tako su i Memon, Moody i Sugathan (2000) utvrdili da svakodnevno cigarete puši 41% studenata i 26,7% studentica, a veoma slične rezultate dobili su Kandel i Chen (2000), te i Gilpin, White i Pierce (2005). No, ovakvi rezultati su i očekivani, budući da je prema pokazateljima WHO prevalencija pušenja u Evropi veća kod muškaraca nego kod žena, te da od ukupno milijardu i dvjesto miliona pušača u razvijenim zemljama svijeta puši 41% muškaraca i 21% žena, a u zemljama u razvoju 48% muškaraca i 8% žena (Dimitrijević, 2009).

Pored toga, rezultati istraživanja su pokazali da postoji statistički značajna povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja, uz nivo značajnosti $p < 0,01$. Također, uzevši u obzir negativne vrijednosti dobivenog koeficijenta korelacije, dolazi se do zaključka da je veći stepen životnog zadovoljstva prisutniji kod nepušača u poređenju sa pušačima.

Na osnovu dostupne literature možemo istaći da su istraživanja o povezanosti između životnog zadovoljstva i pušenja poprilično malobrojna. Ipak, moguće je izdvojiti nekoliko istraživanja. Naime, rezultati našeg istraživanja su pokazali da

postoji statistički značajna povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja, što je u skladu sa rezultatima svih dostupnih istraživanja (Schorling i sar., 1994; Zullig i sar., 2001; Patterson i sar., 2004; Piko i sar., 2005; Grant i sar., 2009). Izdvajamo Betinu F. Pika – jednog od istraživača koji je proučavao povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja na uzorku mladih ljudi iz Mađarske, Poljske, Turske i SAD-a. Nalazi ovoga istraživanja, koje je sproveo sa svojim saradnicima, pokazali su da postoji statistički značajna povezanost između životnog zadovoljstva, optimizma i pušenja. Također, pokazalo se da su životno zadovoljstvo i optimizam u značajnoj mjeri prisutniji kod nepušača širom svih navedenih zemalja (Piko i sar., 2005).

Dakle, iako rezultati svih sprovedenih istraživanja ukazuju na postojanje značajne povezanosti između životnog zadovoljstva i pušenja, ističemo da priroda ove uzročno-posljedične veze nije najjasnija jer je njihova veza reverzibilna, a uticaj obostran. Naime, sa jedne strane, nisko zadovoljstvo životom može inicirati pušenje i time dovesti do razvoja ove bolesti zavisnosti, dok, s druge strane, pušenje dovodi do raznih disfunkcionalnosti koje mogu uticati na cjelokupan doživljaj zadovoljstva životom. Stoga, bi jedino provođenjem longitudinalne studije bilo moguće utvrditi koji je faktor primaran, tj. inicirajući.

Na osnovu svega navedenog ističemo da se nalazi ovog istraživanja mogu shvatiti kao empirijski doprinos razumijevanju uzroka koji dovode do pušenja. Zbog toga je navedene nalaze moguće interpretirati kao praktične implikacije koje mogu biti od koristi prilikom kreiranja raznovrsnih programa za prevenciju pušenja.

Naime, budući da pušenje predstavlja vodeći preventabilni uzrok smrtnosti u svijetu, neophodno je planirati i kreirati što veći broj programa za prevenciju pušenja, posebno kod mladih ljudi, kojima je, između ostalog, potrebno pomoći i da na što kvalitetniji način organizuju svoje slobodno vrijeme. To je moguće izvesti preko škole i lokalne vlasti koje bi mladima trebalo da ponude što više kulturno-zabavnih sadržaja i sportskih aktivnosti, što bi imalo pozitivan uticaj na cjelokupan doživljaj njihovog zadovoljstva životom. Ipak, u svim tim aktivnostima najviše pomoći mogu pružiti porodica i mediji, informišući mlade o štetnim posljedicama pušenja, učeći ih vještinama prepoznavanja i odupiranja društvenim uticajima i mijenjajući njihove stavove prema zdravlju, u smislu usvajanja zdravijih načina ponašanja.

Vjerujemo da primjenom ovakvih programa rezultati ne bi izostali. Ipak, bilo bi poželjno sprovesti dodatna istraživanja kako bi se razjasnilo koje kombinacije socio-emocionalnih vještina daju najbolje efekte, koji je oblik sprovođenja programa najpouzdaniji, kako najprimjerenije edukovati realizatore programa te kojim postupcima produžiti pozitivne efekte takvih programa.

Prema tome, rezultati sprovedenog istraživanja nisu iznenađujući kada je u pitanju povezanost između životnog zadovoljstva i pušenja. Ipak, ovo istraživačko pitanje bilo bi potrebno provjeriti u nekom od narednih istraživanja u koja je poželjno uključiti i niz drugih varijabli. Jedna od preporuka za predstojeća istraživanja je i ispitivanje povezanosti između dimenzija ličnosti modela Velikih pet i pušenja, čime bi se dodatno razjasnili neki od mogućih uzroka usvajanja i održavanja navike pušenja, te kasnijeg teškog odvikavanja od iste.

Međutim, s obzirom na mali broj sličnih radova i s obzirom na veliku učestalost pušenja, kao jedne od najrasprostranjenijih navika, poroka i bolesti zavisnosti, rezultati ovog istraživanja mogu poslužiti kao korisne smjernice za dalja istraživanja navedenog problema.

ZAKLJUČAK

Rezultati ovog istraživanja su pokazali da postoji statistički značajna razlika u sklonosti ka pušenju između djevojaka i mladića. Pored toga, rezultati istraživanja su ukazali na postojanje statistički značajne povezanosti između životnog zadovoljstva i pušenja.

Prema tome, pušenje kao relevantan i veoma zastupljen problem savremenog društva, u ovom radu se dovodi u vezu sa životnim zadovoljstvom kao jednim od važnih fenomena u životu svake osobe. Zbog toga rezultati sprovedenog istraživanja mogu biti korisni kako u akademske svrhe tako i psiholozima direktno uključenim u programe prevencije zavisnosti i programe zaštite mentalnog zdravlja, jer praktičarima koji se bave pušenjem pružaju značajne smjernice za dalja istraživanja, a potom i za prevenciju i tretman navedenog problema.

LITERATURA

- Costa, P. T. i McCrae, R. R. (1980). Influence of Extraversion and Neuroticism on Subjective Well – Being: Happy and Unhappy People. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38 (4), 668–678.
- Deci, E. L. i Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268.
- Dimitrijević, I. (2009). *Ostavite pušenje*. Beograd: Istraživačko-izdavački centar.
- Easterlin, R. A. (2001). Income and happiness: Towards a unified theory. *The Economic Journal*, 111 (7), 465–484.

- Gilpin, E. A., White V. M. i Pierce J. P. (2005). What fraction of young adults are at risk for future smoking, and who are they? *Nicotine Tobacco Research*, 7 (5), 747–59.
- Grant, N., Wardle, J. i Steptoe, A. (2009). The Relationship Between Life Satisfaction and Health Behavior: A Cross-cultural Analysis of Young Adults. *International Journal of Behavioral Medicine*, 16 (3), 259–268.
- Kandel, D. B. i Chen, K. (2000). Extent of smoking and nicotine dependence in the United States 1991. - 1993. *Nicotine Tobacco Research* 2, 263–274.
- Lucas, R. E, Diener, E. i Suh, E. (1996). Discriminant Validity of Well-Being Measures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 616–628.
- Mackay, J. i Amos, A. (2003). Women and tobacco. *Respirology*, 28 (5), 123–30.
- Memon, A., Moody, P. M. i Sugathan, T. N. (2000). Epidemiology of smoking among Kuwaiti adults: prevalence, characteristics and attitudes. *Bull WHO*, 78, 11–15.
- Nikolić, D. (2007). *Bolesti ovisnosti: pušenje, alkoholizam, narkomanija*. Beograd: Narodna knjiga – Alfa.
- Patterson , F., Lerman , C., Kaufmann V. G., Neuner G. A. i Audrain-McGovern J. (2004). Cigarette smoking Practices Among American College Students: Review and Future Direction. *Journal of American College Health*, 52 (5), 203–212.
- Penezić, Z. (2004). *Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi – provjera teorije višestrukih diskrepancija (Doktorska disertacija)*. Filozofski fakultet, Zagreb.
- Penezić, Z. (2006). Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi. *Društvena istraživanja*, 15 (4-5), 643–669.
- Piko, B. F., Luszczynska, A., Gibbons F. X. i Teközel, M. (2005). A culture-based study of personal and social influences of adolescent smoking. *The European Journal of Public Health*, 15 (4), 393–398.
- Preradović, M., Todorović, V., Mandić-Gajić, G., Panić, M., Bućan, V. i Raičević, R. (2005). *Bolesti ovisnosti – izazovi koji traju*. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
- Schaap, M. M., Kunst, A. E., Leinsalu, M., Regidor, E., Espelt, A. i Ekholm, O. (2009). Female ever-smoking, education, emancipation and economic development in 19 European countries. *Soc. Sci. Med.*, 68 (3), 1271–1278.
- Schorling, J. B., Gutgessel, M., Klas, P., Smith, D. i Keller, A. (1994). Tobacco, alcohol and other drug use among college students. *Journal of Substance Abuse*, 6 (1), 105–115.

- Sheldon, K. M. i Elliot, A. J. (1999). Goal Striving, Need Satisfaction and Longitudinal Well-Being: The Self-Concordance Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76 (3), 482-497.
- WHO report on the global tobacco epidemic. (2008). The MPOWER package. Geneva: World Health Organization.
- Zullig, K. J., Valois R. F., Huebner E. S., Oeltmann J. E. i Drane J.W. (2001). Relationship between perceived life satisfaction and adolescents substance abuse. *Journal of Adolescent Health*, 29 (4), 279–288.
- Zvornik, Z. (2007). *Pušenje*. Čakovec: Autonomni centar - ACT.

THE RELATIONSHIP BETWEEN LIFE SATISFACTION AND SMOKING AMONG STUDENTS

Abstract

The aim of this study was to determine whether there is a statistically significant correlation between life satisfaction and smoking.

The sample included 196 participants (101 nonsmoker and 95 smokers), students of third and fourth year of Faculty of Education at the University of Mostar. Satisfaction measurement scale was used to measure life satisfaction, while structured questionnaire was used to measure socio-demographic features of the examinees.

Results showed significant difference in inclination towards smoking between male and female examinees. Furthermore, we found significant correlation between life satisfaction and smoking. Given the results, we can conclude that trainings on life satisfaction could be very useful in smoking prevention programs. Thus, we believe that the number of potential smokers after the implementation of such programs could be significantly lower.

Key words: *life satisfaction, smokers, nonsmokers, students*